

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 204 • Vychází 21. prosince 2020

Milí čtenáři,

ochrana přírody má mnoho společného s ochranou památek, jak jsme už na stránkách Ďáblíka vícekrát psali. Na ochranu památek narážíme v našich aktivitách poměrně často. Jihočeská krajina je už po staletí krajinou kulturní a historické památky dotvářejí její krajinný ráz. Za časů (naštěstí) dávno minulých spolu dokonce státní ochránci přírody i památek seděli institucionálně pod jednou střechou, ve Státním ústavu památkové péče a ochrany přírody. Onen dávno minulý režim obě „ochranářské“ skupiny ještě sblížil, neboť zvyška kašlal jak na přírodu, tak i na památky, a jejich zastávce měl za brzdy pokroku a rozvoje. A pak čas oponou trhnul a ochránáři i památkáři se těšili, že v režimu novém bude všechno docela jinak.

Zatím dnešní úvodník vypadal jako pohádka a kdybych ho teď ukončil, možná by se z něj pohádka i stala, protože by měl šťastný konec. Ukázalo se však, že příběh ochrany našeho přírodního i kulturního dědictví bude i v nových poměrech žánrově rozmanitější. Kdybych byl pesimista, mohl bych se ždíbcem nadsázky napsat, že osciluje mezi fraškou a hororem. Ačkoli se jistě najdou spousty pozitivních příkladů, potíž naší práce v Calle spočívá v tom, že se nám na stůl dostanou zejména ty frašky a horory, v nichž ochránáři i památkáři opět figurují jako brzdy pokroku a rozvoje.

Z poslední doby si pozorní čtenáři Ďáblíka vzpomenou na panský dvůr Švamberk u Ševětína a z minulého čísla na záměr bourání klasicistní fary v Dolních Slověnicích. Švamberk padl už před delším časem a podle představ developera má na jeho místě vyrůst soubor překrásných ocelových hal a parkovišť pro kamióny. A dolnoslověnická fara šla k zemi teprve nedávno, přes protesty památkářů, architektů i ochránců přírody. Na jejím místě vyrostě podle představ lišovské radnice parkoviště. Oba případy mají nejen společnou linku mezi ochranou přírody a památek, ale i podobnou roli starostky a starosty, které historický, architektonický nebo krajinářský význam svěřené památky absolutně nezajímá. Oba se také pokoušeli svoje odpůrce očerňovat a omezovat jejich hlas v oficiálních informačních kanálech svých obcí.

V mnoha případech ohrožených památek nebo přírodních lokalit prostě nelze spoléhat na politiky, a to ani na ty komunální. Pokud nám záleží na přírodě či památkách, musíme si je prostě hlídat, sledovat úřední desku, připomínkovat územní plán, tlačit na politiky a stavět se za ochranu trvalých hodnot. Návod načrtl již Karel Čapek ve svém komentáři Prosba o Milost: „... ale vždyť je to přímo výsměch naší státní hymně, když necháme devastovat bory, vylámat skaliny a vyplnit květ vzácný jako zlaté kapradí, květ unikátních přírodních rezervací! Vždyť to je, jako bychom balili buřty do listů Vyšehradského kodexu nebo dláždili ulice kameny vylámanými z baziliky svatého Jiří!“

Za redakci Ďáblíka přeji našim čtenářům krásné a klidné vánoce. Do nového roku pak už žádné zbytečně zničené přírodní lokality a žádné zbytečně zbourané památky.

Jiří Řehounek

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Českobudějovické květnaté pásy po čtvrté sezóně..... str. 9-10

Havlíčkův lex Dukovany narazil

Jen o chlup se v pátek 18. prosince nedostalo na řadu závěrečné třetí čtení vládního návrhu zákona o podpoře nových jaderných reaktorů (krycím pojmenováním zákon o opatřeních k přechodu České republiky k nízkouhlíkové energetice) a schůze byla ukončena. Zákon tak nezačne platit od 1. ledna, jak si moc přál ministr průmyslu a obchodu a dopravy Karel Havlíček, když se jeho projednání pokoušel různými cestami co nejvíce urychlit. I dvě mimořádné schůze Poslanecké sněmovny kvůli němu triáda ANO-KSČM-SPD svolala. Narazil na opoziční poslance, stejně jako vyhlášení tendru na nový jaderný zdroj v Dukovanech z důvodů obav, že by jej stavěl ruský Rosatom nebo čínská CGN.

Debata předsedů politických stran ze Sněmovny o tendru, ale nyní tedy také o zmíněném zákoně, by měla proběhnout v lednu. Lex Dukovany, který fakticky staví jaderné bloky mimo konkurenci a přenáší podnikatelské riziko na spotřebitele elektřiny a státní rozpočet, tak může být schválen během prvních měsíců roku 2021. Hlavními problematickými body vládního návrhu jsou nelimitované výhodné půjčky ze strany státu a na nejméně 30 let garantovaná výkupní cena pro elektřinu z nových reaktorů bez zákonného omezení. Schválením zákona pak Parlament ztratí poslední možnost, jak ovlivnit, v jaké výši a komu by měla jít štedrá veřejná podpora.

Částečné zlepšení mohou přinést pozměňovací návrhy předložené opozičními poslanci. Například návrh poslance Jana Bartoška (KDU-ČSL) navrhuje zahrnout do zákona vazbu na Bezpečnostní strategii České republiky. Poslanec Petr Třešňák (Piráti) zase zastropování garantované výkupní ceny. Nejjednodušší řešení by ovšem znamenalo schválení návrhu poslance Jana Čížinského “vypustit všechna problematická ustanovení zákona – tedy všechna ustanovení zákona” nebo zákon rovnou zamítnout.

Karel Polanecký, energetický expert Hnutí DUHA, řekl: „*Za pár let se skoro jistě ukáže, že odhady 160 miliard korun za reaktor byly přehnaně optimistické. Vedoucí představitelé ČEZ přijdou za budoucí vládou jednat o další půjčky kolem stovky miliard. Místo argumentů budou mít v aktovce paragrafy zákona z roku 2020.*“

Edvard Sequens

Analýza: Uhelná komise nesplnila úkoly od vlády a nový emisní cíl EU navíc zbořil předpoklady, se kterými pracovala

Uhelná komise nesplnila ani jeden ze šesti úkolů, které dostala od vlády ČR a které má vytčené ve svém statutu. Navíc po schválení nového evropského cíle pro snížení emisí skleníkových plynů - ke kterému došlo minulý pátek, tedy týden po schválení usnesení komise - přestaly platit základní předpoklady,

s nimiž pracovalo modelování scénářů útlumu uhlí od společnosti ČEPS (provozovatele elektroenergetické přenosové soustavy). Ukazuje to [analýza usnesení Uhelné komise](#), kterou zpracovaly ekologické organizace a zaslaly ji členům a členkám vlády. Součástí analýzy je i zveřejnění dokumentů, s nimiž komise pracovala a zápisů z pracovních skupin.

Uhelná komise podle analýzy zpracované Hnutím DUHA ve spolupráci s Greenpeace, Frankem Boldem, Centrem pro dopravu a energetiku a asociací ekologických organizací Zelený kruh, vydala 4. prosince 2020 nepodložené a fakticky nejasné doporučení k odklonu české energetiky od uhlí. Zástupci ekologických organizací proto hlasovali proti a následně Uhelnou komisi opustili.

Uhelná komise doložila možnost konce uhlí v roce 2033, ale zvolila většinou rok 2038, který je ekonomicky nerealistický a nezajistí adekvátní podíl ČR na plnění cílů Pařížské klimatické dohody. Usnesení Uhelné komise také porušuje technologickou neutralitu, neboť konec uhlí výslovně podmiňuje stavbou nových jaderných reaktorů. Ve skutečnosti je přitom zatím v plánu jen jeden reaktor a termín jeho výstavby je podle ekologických organizací naprosto nereálný.

Uhelná komise ani v jediném bodě nesplnila zadání dle svého Statutu [6] schváleného vládou ČR. Potřeby hnědého uhlí vyhodnotila pouze pro elektroenergetiku, chybí vyhodnocení teplárenství. Zároveň chybí posouzení jednotlivých velkých spalovacích zdrojů. Nestanovila harmonogram útlumu (pouze datum konce spalování uhlí), nebyly určeny nástroje a opatření pro dosažení odklonu od uhlí, není k dispozici kvantifikace nákladů a dopadů takového odklonu, nedefinovala rizika a nenavrhlala nástroje a opatření k jejich minimalizaci.

Ekologické organizace proto doporučují vládě ČR - která by měla výstup z Uhelné komise v blízké době projednávat - aby zejména nepřijala scénář odstavení uhlí do roku 2038 a nechala zpracovat i "emergency scénář", který by měl pracovat s koncem uhlí v roce 2030 nebo dříve.

Jiří Koželouh, vedoucí energetického programu Hnutí DUHA a bývalý člen Uhelné komise za asociaci ekologických organizací Zelený kruh, řekl: „Podrobná analýza potvrdila, že výstup Uhelné komise nenaplnil ani jeden jediný z úkolů, které dostala od vlády. Přesto ministr Karel Havlíček protlačil stěžejní rozhodnutí o roku konce uhlí. Navíc pouhý týden po hlasování komise byla cena emisní povolenky vyšší, než s jakou počítalo modelování ČEPS za deset let. Cena povolenky má přitom hlavní vliv na to, do kdy budou energetické firmy chtít uhlí spalovat. Reálně nyní můžeme počítat maximálně s rokem 2030, rok 2038 je nesmysl. Jako bývalý člen Uhelné komise musím vládu varovat. Návrh, který od komise dostane - a proti němuž jsem hlasoval - ji uvádí v nebezpečný omyl.“

Tisková zpráva Hnutí DUHA, Greenpeace a asociace Zelený kruh

Konec uhlí v roce 2038 je podvod. Klimatické hnutí odmítá rozhodnutí uhelné komise

Klimatické hnutí protestuje proti rozhodnutí Uhelné komise ukončit těžbu a spalování uhlí až v roce 2038. Podle organizací Extinction Rebellion, Limity jsme my, Fridays for Future a Univerzity za klima je rozhodnutí skandální, protože prakticky znamená rezignaci na řešení klimatické krize. Podle vědců totiž musíme s uhlím skončit v nejbližších deseti letech, pokud se máme vyhnout nejhorším dopadům klimatické krize.

Špatné rozhodnutí podtrhuje fakt, že uhelné elektrárny by měly ve velkém končit až po roce 2029, tedy až za devět let. Přitom mezi rozvinutými zeměmi patří Česká republika dlouhodobě k největším znečišťovatelům. Rozhodnutí Uhelné komise proto všechna čtyři hnutí rezolutně odmítají.

„Rozhodnutí Uhelné komise je fackou do tváře všem lidem, na které v České republice v posledních letech dopadá sucho, vlny veder či povodně. Stejně tak se uhelná komise otočila zády vůči lidem z globálního jihu, na které klimatická krize už nyní dopadá velmi tvrdě. Rozhodnutí neakceptujeme a budeme nadále dělat vše pro to, aby uhelné elektrárny jako jsou Počerady nebo Chvaletice brzy přestaly ničit vzduch i klima na planetě. Tohle není konec, ale nový začátek,“ řekla členka hnutí Limity jsme my Marika Volfová.

„Uhelná komise nám dala přesně tu zradu, kterou nám slíbila - svým složením i chováním jejích předsedů. Rozhodnutí komise je selhání ministra Brabce, který neudělal dost pro to, aby komise rozhodla dříve a nechal tak volné ruce ministru Havlíčkovi v lobbování za zájmy fosilního průmyslu. Je to zrada mezinárodních úmluv o ochraně klimatu i veškerých ambicí, ke kterým se Česko zavázalo. Především je to ale zrada mladé generace, která volá po záchraně svojí budoucnost a jejíž hlas nebyl vyslyšen,“ řekl Petr Doubravský z hnutí Fridays For Future.

„Chceme konec uhlí v Česku nejpozději do roku 2030 a spravedlivou transformaci energetiky na obnovitelné zdroje. Řítíme se do nekontrolovatelné globální katastrofy a máme poslední šanci tomu zabránit, nemůžeme si dovolit ztrácet čas,“ vysvětluje Adéla Hrdličková z Extinction Rebellion.

Tisková zpráva Extinction Rebellion, Limity jsme my, Fridays for Future a Univerzity za klima

FCK 2038

My, níže podepsaní a podepsané, vyjadřujeme podpisem pod tuto petici zásadní nesouhlas se stanoviskem vládní Uhelné komise ke konci těžby a spalování uhlí v České republice, které doporučuje vládě směřovat ukončení těchto činností do roku 2038. Komise své rozhodnutí schválila na svém jednání, které proběhlo 4. prosince 2020.

Stanovisko Uhelné komise považujeme za nepřijatelné a nelegitimní, a to z následujících důvodů:

1. Rozhodnutí komise je v rozporu se stabilní budoucností příštích generací

Podle vědců a vědkyň, mj. mezivládního panelu pro klima při OSN (IPCC), musíme zamezit oteplení planety o více než 1,5°C. Oteplování planety je způsobeno právě vypouštěním skleníkových plynů do atmosféry. Největší množství skleníkových plynů vyprodukovaných na území České republiky pochází ze spalování uhlí.

Abychom předešli oteplování planety, změnám klimatu a jejich dopadům, musíme emise začít snižovat co nejdříve a dosáhnout tak uhlíkové neutrality co nejdříve. Rok stanovený komisí je v tomto ohledu nedostačující a je v rozporu se závazky České republiky danými například Pařížskou dohodou.

Rozhodnutí komise ohrožuje budoucnost nejmladších generací, které tvrdé dopady klimatické krize zakusí na vlastní kůži. Již nyní jsme svědky dlouholetého sucha, extrémních výkyvů počasí v ČR, nemluvě o hořících pralesích či tání permafrostu jinde ve světě.

2. Rozhodnutí komise není dostatečně podložené a nebere v potaz sociální dopady

3. Rozhodnutí komise je selháním demokratických procesů

Vyzýváme vládu, Parlament, i Prezidenta ČR, aby využili všech možností - zejména legislativních procesů či dalších způsobů ke zpochybnění stanoviska Uhelné komise, a směřovali k rychlejšímu, spravedlivějšímu a lépe naplánovanému konci těžby a spalování uhlí v České republice. Konec uhlí a s ním i naše budoucnost jsou teď ve vašich rukou. Uhelnou komisi berete jako odstrašující příklad a začněte jednat v zájmu veřejnosti, ne v zájmu uhlobaronů a fosilních korporací. Vědecké poznatky, technologie a řešení máme. Co nám chybí je zodpovědnost a politická odvaha je použít.

Vyzýváme veřejnost, občany a občanky této země, ale i občany a občanky celého světa, aby usilovali o spravedlivou a stabilní budoucnost a, stejně jako my, dali najevo nesouhlas se stanoviskem komise a požadovali více.

Potřebujeme více, protože méně znamená nic. Klimatická krize už dávno není jen otázkou vzdálené budoucnosti, ale realita, ve které žijeme a ze které vedou pouze dvě cesty. Buďto uděláme vše pro to, abychom udrželi oteplení pod 1,5 °C, nebo se můžeme rozloučit s naší budoucností. A naše budoucnost je nám moc drahá na to, abychom si ji nechali vytěžit a spálit!

Přidejte se k petici: <https://www.fck2038.cz/>

Fridays For Future

Lídři států EU se dohodli, že emise skleníkových plynů mají do roku 2030 klesnout minimálně o 55 %

V pátek 11. prosince v časných ranních hodinách lídři jednotlivých členských států na jednání Evropské rady dospěli k dohodě na tom, že emise skleníkových plynů EU jako celku mají do roku 2030 klesnout minimálně o 55 % oproti roku 1990. Cíl však svými ambicemi neodpovídá vědeckým doporučením, podle kterých je nutné emise do roku 2030 snížit alespoň o 65 %. Do schváleného cíle jsou navíc započítány i negativní emise, tedy množství uhlíku pohlcovaného lesy, půdou a dalšími ekosystémy. Produkované emise tím pádem mají klesnout jen o cca 50,5 %. Jako pozitivní lze hodnotit fakt, že český premiér dodržel svůj slib z letošního října a navýšení klimatických ambic EU podpořil. Přestože je schválený cíl nedostatečný, ekonomové očekávají, že jeho zvýšení donutí energetické firmy odstavit uhelné elektrárny a rychleji rozvíjet obnovitelné zdroje energie.

Na základě Pařížské dohody mají do konce tohoto roku všechny země, které dohodu ratifikovaly,

předložit Organizaci spojených národů své ambicióznější plány na redukcí emisí do roku 2030. Evropská unie svůj plán předkládá jako celek, jednotlivé členské země tedy mohou mít cíle a plány k jejich dosažení odlišné. Na celkovém poklesu emisí v rámci EU se tak jednotlivé státy mohou podílet různou měrou, zároveň by však měly dodržovat princip vzájemné solidarity.

Michaela Pixová z Klimatické koalice upozorňuje: „*Dodržování principu vzájemné solidarity by si k srdci měla vzít především česká vláda, která se navýšení klimatického cíle pro rok 2030 rozhodla podpořit až letos v říjnu poté, co si uvědomila, že cíl platí pro Evropskou unii jako celek, a Česko tudíž nemusí emise snižovat stejně rychle jako ostatní státy. Veškeré dostupné analýzy také ukazují, že Česko v ochraně klimatu selhává a své závazky neplní. Koronavirová krize nám přitom ukázala, že velkým globálním problémům musíme čelit společně. V ochraně klimatu je zde pro Česko obrovský prostor pro zlepšení. Pojďme pro změnu zkusit být #BESTINCLIMATE!*”

„*Pro Českou republiku je snížení emisí minimálně o 55 % do roku 2030 nejen dosažitelné, ale i žádoucí. Podpoří to modernizaci naší ekonomiky a zajistí nám to jakožto exportně orientované zemi konkurenceschopnost na “zelenajících” evropských trzích. Nyní je potřeba konečně přenést slova v činy a začít pracovat na reálných změnách,*” řekla Kateřina Davidová z Centra pro dopravu a energetiku.

Jednání, které probíhalo celou noc, brzdilo zejména Polsko, které za svůj přechod od uhlí k ekologicky čistým technologiím požadovalo záruku větší finanční podpory.

„*Schválení cíle 55 %, které je ve skutečnosti jen 50,5 %, může ošálit politiky, možná jejich voliče, ale s klimatem se švindlovat nedá,*” komentuje jednání Rady Jan Freidinger z Greenpeace a dodává: „*Česko na Radě zopakovalo svou tradiční figuru, dejte nám víc, dejte nám víc a nejlépe na jádro. Ale uspělo jen polovičatě. Jádro není narozdíl od plynu v textu zmíněno jako “transition technology” To plynovým projektům umožňuje čerpat peníze pro “zelené” investice. Přitom je plyn nepřekvapivě fosilní palivo. Čeká nás ještě hodně práce!*”

Jiří Koželouh, vedoucí energetického programu Hnutí DUHA a bývalý člen Uhelné komise, zároveň v navýšeném klimatickém cíli vnímá naději na urychlení konce uhlí v Česku: „*Tímto rozhodnutím lídrů členských států EU se z usnesení české Uhelné komise o konci uhlí v roce 2038 stal jen cár papíru. Zvýšení emisního cíle EU povede podle renomovaných ekonomických studií k takovému růstu ceny emisní povolenky, že v roce 2030 již energetické firmy nebudou chtít uhlí spalovat a prodělávat tím. Do kontejneru na papír však může směřovat i český Národní klimaticko-energetický plán, jehož nízký cíl pro rozvoj obnovitelných zdrojů energie se bude muset nyní zásadně zvýšit.*”

Edvard Sequens, energetický konzultant Calla - Sdružení pro záchranu prostředí, doplňuje: „*Potřebujeme velmi rychle a zásadně transformovat naši energetiku, která je u nás nejvyšším původcem emisí. Upřednostňovat přitom drahé, rizikové a z hlediska délky stavby příliš pomalé jaderné reaktory, znamená sázku na špatného koně, který nepřinese výhru ani našemu průmyslu. Odblokovat především musíme rozvoj obnovitelných zdrojů, velké rezervy má Česko v energetické efektivitě.*”

*Tisková zpráva Klimatické koalice
a Greenpeace*

“Pane premiére, nebuďte zbabělec a chraňte klima,” žádali lidé před ministerstvy

Devět environmentálních a lidskoprávních organizací vyzvalo během protestu 7. prosince před sedmi ministerstvy českou vládu a speciálně premiéra Andreje Babiše, aby na rozhodujícím jednání lídrů EU o klimatu sehrál svou životní partii a přesvědčil ostatní země o podpoře snížení emisí skleníkových plynů o 65 % do roku 2030. Je to jedna z mála posledních šancí, jak zastavit globální oteplování na úrovni 1,5 °C, a odvrátit tak nejděsivější dopady změn klimatu.

Vědci a klimatologové z celého světa ve Zvláštní zprávě IPCC o 1,5° C jasně hovoří o tom, že následujících deset let bude kritických v ochraně klimatu a snižování emisí skleníkových plynů. Když emise razantně nesnížíme, dojde k nezvratným změnám a ztratíme naději zastavit globální oteplení okolo 1,5 °C. Podle zprávy OSN musíme snižovat emise skleníkových plynů - abychom udrželi oteplení na relativně bezpečné úrovni - o více než 7,6 % ročně. Uplatnění tohoto opatření, se zřetelem na možnosti a historickou odpovědnost EU, znamená snížení emisí skleníkových plynů nejméně o 65 % do roku 2030 ve srovnání s rokem 1990.

Proto organizace Amnesty International, Arnika, Automat, Extinction Rebellion, Doctors For Future, Greenpeace ČR, Hnutí Duha, Limity jsme my a NESEHNUTÍ vyzývají premiéra Babiše, aby odmítl účetní triky a podporoval skutečné snížení emisí - ideálně o 65 % do roku 2030.

Aktivistky a aktivisté organizace Greenpeace protestovali v kostýmech čertů před Ministerstvem průmyslu a obchodu, kde upozorňovali na to, že spalování uhlí je cestou do klimatického pekla. *“Best in Covid nevyšlo, ale premiér Babiš má šanci na reparát. Může Česko vyvést z temnoty klimatického skepticismu a kverulantství střeoevropských států a být “Best in Climate”. Stačí jen odmítnout triky Evropské komise, jejíž návrh se ve skutečnosti emise o 55 % nesníží a požadovat odmítnutí tzv. propadů. Pokud by chtěl být hrdina, měl by na stůl položit návrh na 65% snížení emisí do roku 2030, který nejlépe odpovídá cílům Pařížské dohody. Zároveň by tím napravil praktiky ministra průmyslu Karla Havlíčka, na jehož popud Uhelná komise doporučuje odstup od uhlí až v roce 2038, a prakticky tak slavný slogan “Country for the Future” přepsal ze dne na den na “No Future”,”* říká Jan Freidinger z Greenpeace.

Hnutí Limity jsme my protestovalo před Ministerstvem životního prostředí, které by podle nich mělo podpořit co nejambicióznější cíle pro snižování emisí. Hnutí DUHA pořádalo protest před Ministerstvem zemědělství, na kterém upozorňovalo na dopad změny klimatu na lesy a krajinu.

Iniciativa Lékaři za budoucnost – Doctors for Future na happeningu před ministerstvem zdravotnictví upozornila na negativní dopady klimatických změn a spalování fosilních paliv na lidské zdraví. „Klimatická

změna s sebou přináší významná rizika pro lidské zdraví. Jde třeba o stále častější vlny veder, která způsobují nárůst nemocnosti a úmrtnosti zejména u seniorů, dětí, ale také u lidí s depresí. Toxické látky a prach uvolňované při těžbě a spalování fosilních paliv významně znečišťují životní prostředí a způsobují nemoci jako je astma, onemocnění srdce a cév nebo deprese. U dětí narušují vývoj nervové soustavy a zvyšují riziko ADHD nebo autistických poruch. Jak upozorňuje například zpráva Expertní rady Evropských akademií věd,

ochrana klimatu spojená s ukončením spalování fosilních paliv bude mít řadu pozitivních vedlejších efektů na lidské zdraví. A to máme jako lékaři povinnost chránit,” říká Anna Kšířová, lékařka a členka iniciativy.

Organizace NESEHNUTÍ, AutoMat a Arnika na happeningu před Ministerstvem pro místní rozvoj upozornily na klíčovou roli měst v otázce ochrany klimatu, neboť ta svými emisemi mnohonásobně překračují hranice udržitelného rozvoje. Hnutí Extinction Rebellion si k protestu vybralo ministerstvo dopravy, které ke klimatické krizi přispívá podporou problematické dopravy či tlačáním megalomanských neekologických projektů, jako je kanál Dunaj-Odra-Labe. Amnesty International upozornila před budovou Ministerstva zahraničních věcí na mezinárodní lidskoprávní aspekty dopadů klimatické změny.

Protesty doplnila společná demonstrace všech zúčastněných, která v 10:00 míří od Rudolfiny k Úřadu vlády.

Podle tiskové zprávy pořádajících organizací Edvard Sequens

Čeští občané žádají klimatickou neutralitu, předali vládě petici

Zástupci spolku Česko za klima předali vládě a poslancům podpisové archy petice požadující, aby vrchní státní představitelé začali aktivně jednat v ochraně klimatu. Petenti argumentují vědeckými a ekonomickými studiemi, které ukazují, že je dekarbonizace nejen technicky uskutečnitelná, ale může být pro Česko i výhodná. Petici, kterou jste mohli podepsat i v kanceláři Cally, podpořily i odborné instituce.

Text Petice za klima přináší přehled problémů, jejichž prokazatelnou příčinou je probíhající změna klimatu, jejíž řešení v Česku dosud stojí na okraji politické agendy. Na státní představitele má petice šest konkrétních požadavků. K těm patří především přijetí závazku k dosažení klimatické neutrality do roku 2050 a přepracování státních plánů v souladu s naplněním tohoto cíle. Petice dále požaduje zajištění takové péče o půdu a krajinu, s jejíž pomocí dojde k snížení dopadů klimatické změny v Česku. Petice také žádá o lepší informování veřejnosti ve věcech změny klimatu a aktivitách, které státní správa v této oblasti podniká.

Zástupce spolku a autor petice Jakub Zamoužil k tomu řekl: „*Současné vládní energetické plány a strategie v oblasti ochrany klimatu jsou vzhledem k hrozbám změny klimatu naprosto nedostatečné, a dokonce i v jejich plnění státní správa selhává. Toto není pouze náš osobní názor – v posledních několika letech bylo různými odbornými institucemi vypracováno několik studií, které české vládní plány hodnotí či představují možné scénáře dekarbonizace v ČR. Opakovaně se ukazuje, že české energetické a klimatické plány nereflektují současné technické možnosti a ekonomické poznatky, v některých oblastech jsou dokonce nejméně ambiciózní z celé EU.*“

„*Klimatickou koalici nedávno připravené hodnocení plnění Politiky ochrany klimatu v ČR ukázalo, že ze 40 zde předvídaných opatření jsou dnes uspokojivě plněny pouze čtyři. Klíčové nástroje nezbytné ke splnění cílů Pařížské dohody jako je uhlíková daň nebo tzv. antifosilní zákon, přitom byly touto vládou bez náhrady smeteny ze stolu. Nelze se pak divit, že české emise skleníkových plynů v posledních letech odmítaly klesnout,*“ dodává Tomáš Jungwirth z Centra pro dopravu a energetiku.

Na základě množství výstupů od různých odborných institucí je spolek Česko za klima přesvědčen, že přínosy, které Česko dekarbonizací získá, budou mnohem vyšší než vynaložené náklady. Dle studií díky dekarbonizaci nebude prospívat jen ekonomicky – současně se zlepší životní prostředí, a to zejména ve městech, kde žije nejvíce lidí. Zlepší se také zdraví lidí a tím i jejich produktivita a díky investicím do vědy a výzkumu se zlepší konkurenceschopnost českého průmyslu. Zmírněním změny klimatu se pak předejde jejím nejhorším následkům, které mohou sahat od přírodních katastrof po společenské problémy jako např. masová migrace. Petici proto podporují i vědecké organizace, včetně např. Ústavu výzkumu globální změny AV ČR či Platformy pro krajinu.

Petici celkem podepsalo 5 766 českých občanů. Zamouřil k tomu dodává: „*Sběr podpisů probíhal dle zákona pouze fyzicky v papírové podobě. Vzhledem k vyhlášení druhého nouzového stavu jsme bohužel byli nuceni sběr podpisů předčasně ukončit. Přesto se nám podařilo nasbírat přes 5 tisíc fyzických podpisů, což by mělo stačit pro to, aby se peticí státní představitelé vážně zabývali. Jsme přesvědčeni, že pokud bude vláda jednat v souladu s doporučeními odborných organizací, konečný efekt bude jednoznačně pozitivní pro Českou republiku i její občany.*“

Tisková zpráva spolku Česko za klima

Českobudějovické květnaté pásy po čtvrté sezóně

Květnaté pásy v parku Stromovka a budějovickém vědeckém kampusu mají za sebou čtvrtou sezónu. Po celou dobu probíhá jejich botanický i entomologický monitoring. A po celou dobu se ukazuje, že má smysl nabídnout hmyz ve městech alternativu k trávníkům, které nenecháme vykvést téměř nikdy.

Entomologický monitoring květnatých pásů probíhá čtyřikrát do roka (zhruba od poloviny května do začátku září) a květnaté pásy se během něj porovnávají s plochami extenzivně a intenzivně (tedy „normálně“) sečených trávníků v okolí.

Ve všech sledovaných parametrech se květnaté pásy ukazují jako nejlepší varianta, ovšem extenzivně sečené trávníky hostí také velké množství hmyzu. Naopak intenzivně sečené trávníky jsou chudé na počet druhů, stejně jako na počet jedinců, a jsou-li čerstvě posečené a navíc ještě zmulčované, stává se, že na nich nenajdeme vůbec nic.

Prioritními skupinami entomologického monitoringu jsou denní motýli a žahadloví blanokřídlí (tedy včely, vosy a spol.), doplňkově však sledujeme i další skupiny hmyzu. Celkem bylo letos během monitoringu zjištěno 19 druhů denních motýlů (letos nejvíce na extenzivně sečených plochách) a 84 druhů žahadlových blanokřídlých (výrazně nejvíce na květnatých pásách). Pro srovnání můžeme uvést letošní počty žahadlových blanokřídlých. Na všech květnatých pásách to bylo 64 druhů a 177 jedinců (plus 185 včel medonosných), na extenzivně sečených trávnících 42 druhů a 101 jedinců (plus 118 včel medonosných) a na intenzivně sečených trávnících 15 druhů a 21 jedinců (+ 22 včel medonosných).

Květnaté pásy se ukázaly jako vhodné opatření nejen k podpoře biodiverzity, ale každoročně se daří zdokumentovat i jejich význam pro ochranu ohrožených druhů. Letos jsme na nich objevili 7 druhů žahadlových blanokřídlých z červeného seznamu (tedy zařazených do nějakého stupně ohrožení). Na květnatých pásích byl také zjištěn výskyt dvou vzácnějších druhů nosatců (jeden z nich je také v červeném seznamu), kteří jsou svým vývojem vázaní na slézy, nebo ohrožené pestřenky *Chrysotosum elegans*.

Pokud vás zajímá porovnání květnatých pásů s extenzivně sečenými a intenzivně sečenými travníky, můžete se podívat na letošní zprávy Jany Lipárové o monitoringu denních motýlů a Jiřího Řehounka o monitoringu žahadlových blanokřídlých:

http://www.calla.cz/data/hl_stranka/ostatni/Zprava_Calla_2020_motyli.pdf

http://www.calla.cz/data/hl_stranka/ostatni/Zprava_Calla_Blanokridli_2020.pdf

Jiří Řehounek

Českobudějovické travníky rozkvetly a podpořily opylovače

Biologický průzkum kvetoucích travníků v Českých Budějovicích prokázal, že nižší frekvence sečení významně podporuje opylovače a další hmyz.

V Českých Budějovicích rozkvetly městské travníky hned na několika lokalitách, mimo jiné i na sídlišťích Máj a Vltava, u výstaviště nebo u Velkého jezu. Ve vědeckém kampusu Biologického centra AV ČR a Přírodovědecké fakulty JU se stalo vytváření kvetoucích travníků pravidlem. Kromě bylin mají tyto snahy podpořit ubývající opylovače i další hmyz. Právě na hmyz byl zaměřen průzkum městských travníků, který letos proběhl v režii Cally.

„Bylo nám jasné, že kvetoucí travníky budou hmyz přitahovat. Chtěli jsme ale zjistit, jak velké jsou rozdíly mezi nimi a běžnými městskými travníky sečenými několikrát do roka. Pro průzkum jsme vybrali důležité skupiny opylovačů, především samotářské včely, čmeláky či motýly, a také býložravé brouky ze skupin nosatců a mandelínek,“ vysvětluje Jiří Řehounek z Cally, který měl průzkum na starosti.

Do průzkumu byly zahrnuty všechny lokality kvetoucích travníků v Českých Budějovicích. Ke každé ploše byla navíc vybrána kontrolní plocha v blízkém okolí, která je sečena běžným způsobem. Průzkum odhalil výskyt 46 druhů blanokřídlého hmyzu (včely, čmeláci, kutilký aj.), 15 druhů denních motýlů a 25 druhů býložravých brouků. Kvetoucí travníky přitom hostily zhruba dvojnásobek až trojnásobek druhů oproti kontrolním plochám.

„Ještě mnohem výraznější byl rozdíl, když jsme porovnali počty nalezených jedinců. Na kvetoucích plochách jsme zjistili oproti normálně sečeným travníkům zhruba trojnásobný počet býložravých brouků a včel medonosných, pětinašobek samotářských včel a dokonce sedmkrát více denních motýlů,“ vypočítává Jiří Řehounek a dodává: *„Výsledky průzkumu předčily naše očekávání. Potvrdily, že ochrana a podpora ubývajícího hmyzu v městském prostředí není složitá a její výsledky se projevují překvapivě rychle.“*

Extenzivně sečené travníky jsou jednou z aktivit neformální skupiny občanů Českých Budějovic, která si vytkla za cíl vyhledávat vhodné plochy a jednat s magistrátem i dalšími subjekty o úpravách jejich sekání. Na projektu se podílí také Calla a odborníci z Přírodovědecké fakulty JU a Akademie věd ČR. Aktuality k tématu jsou od letošního roku zveřejňovány na Facebookovém profilu „Rozkvetlé travníky v ČB“.

Kromě extenzivně sečených travníků běží v Českých Budějovicích několik let i projekt tzv. květnatých pásů v parku Stromovka a vědeckém kampusu, který vznikl z iniciativy pracovní skupiny Ekologie obnovy

při katedře botaniky PŘF JU. Také tyto pásy vysetých kvetoucích bylin pravidelně sledují biologové z PŘF JU, Biologického centra AV ČR a Cally.

Další informace najdou zájemci v následujících zprávách:

Entomologický monitoring extenzivních trávníků (autor Jiří Řehounek)

http://www.calla.cz/data/hl_stranka/ostatni/Zprava_travniky_hmyz_2020_final1.pdf

Botanický monitoring extenzivních trávníků (autorky Lenka Štěrbová a Eva Koutecká)

http://www.calla.cz/data/hl_stranka/ostatni/Zprava_travniky_monitoring_rostlin_2020_final.pdf

Monitoring denních motýlů na květnatých páslech (autorka Jana Lipárová)

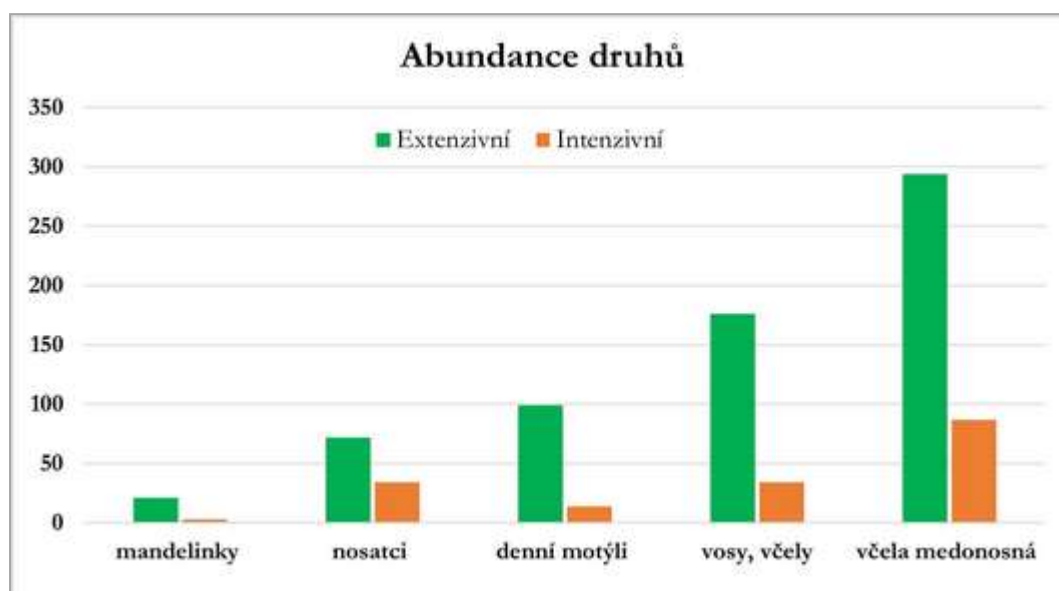
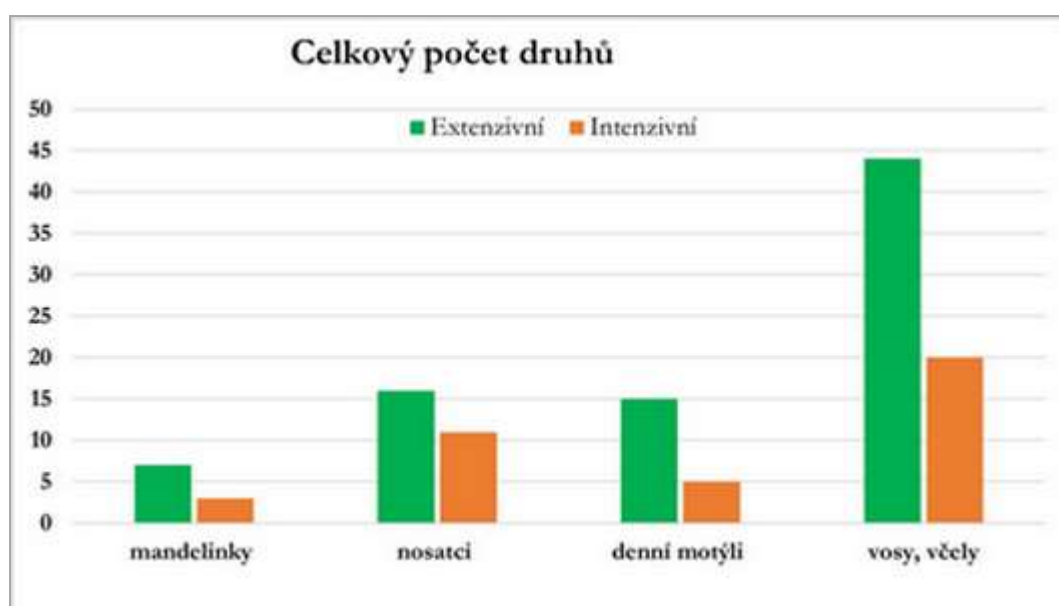
http://www.calla.cz/data/hl_stranka/ostatni/Zprava_Calla_2020_motyli.pdf

Monitoring žahadlových blanokřídlých na květnatých páslech (autor Jiří Řehounek)

http://www.calla.cz/data/hl_stranka/ostatni/Zprava_Calla_Blanokridli_2020.pdf

Tisková zpráva Cally

Následující grafy ukazují počet druhů nalezených na kvetoucích trávnících a kontrolních plochách u všech sledovaných skupin hmyzu a totéž pro počet jedinců:

Vědci varují: Připravované zemědělské dotace opět selžou v řešení problémů zhoršujícího se stavu půdy či poklesu biodiverzity. Ještě je však čas to změnit.

Vědci z celé Evropy varují před způsobem rozdělení 10 000 miliard korun zemědělských dotací, které bude v následujících sedmi letech rozdělovat Evropská unie. Návrhy dotací dle nich neřeší a dokonce mohou zhoršit klimatickou změnu, kritický stav biodiverzity i živobytí zemědělců samotných. Těmto škodlivým dopadům by v ČR mohlo zabránit Ministerstvo zemědělství, avšak jím připravovaný Strategický plán jde zatím ve stejných kolejích.

Již v březnu vydalo 3600 evropských odborníků a vědců zprávu, která doporučovala významnou proměnu podoby zemědělských dotací, ale Evropská komise ji nezohlednila. Nyní vědci upozorňují na to, že návrhy Evropského parlamentu i členských států „ohrožují životní prostředí i budoucnost zemědělců a hospodaření“. Žádný z nyní diskutovaných návrhů také není „v souladu s ambiciózními cíli Zelené dohody pro Evropu“. Dle vědců pomíjí dosažitelné ekologické cíle zahrnující například dosažení 10 % plochy krajinných prvků na zemědělských plochách či 25 % plochy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství. Namísto toho „podrývají téměř každý environmentální nástroj Společné zemědělské politiky“. Vědci varují, že pokud se zemědělské dotace a praxe významně nepromění, budou zemědělci „v nebezpečné situaci vzhledem ke klimatickým změnám, environmentální degradaci i socioekonomickým změnám“ a nebudou se moci na změny adaptovat. Ve svém stanovisku kritizují například tzv. přímé platby na hektar, které nejenom zhoršují stav krajiny a půdy, ale také zvyšují nerovnosti mezi menšími a většími zemědělci. Řešení vidí například v rušení či povinném zastropování přímých plateb na hektar, nastavení silných základních podmínek pro získávání dotací, snížení intenzity a vhodném obhospodařování cenných luk a pastvin, nastavení ambiciózních doplňkových plateb za ekologické postupy či větší podpoře pro ekologické zemědělství.

Vědci také upozorňují, že špatné nastavení dotací povede k další polarizaci společnosti a frustraci zemědělců i zbytku společnosti, kdy zemědělci budou finančně stále primárně podporováni v neudržitelné praxi s velkými ekologickými i sociálními dopady, zatímco veřejnost bude oprávněně poukazovat na zhoršující se stav biodiverzity a půdy. Místo toho by dotace měly podporovat „win-win možnost, která přináší prospěch zemědělcům i životnímu prostředí“.

Kritizují také narativ potravinové soběstačnosti a nutnosti udržet či zvyšovat produkci kvůli nakrmení lidstva, protože „potravinová bezpečnost je z většiny věcí distribuce jídla, úrovně příjmu spotřebitelů, plynutí potravinami a pokřivených tržních stimulů“ a „více půdy je použito pro krmivo pro zvířata a produkci bioenergie než pro rostlinnou potravu určenou přímo pro lidskou spotřebu“.

Ministr Toman ve své odpovědi na Otevřený dopis ekologických organizací k přípravě českého Strategického plánu Společné zemědělské politiky napsal, že „je naší povinností zajistit,

aby se z veřejných prostředků nepodporovaly intervence s negativními vedlejšími důsledky na životní prostředí". Hnutí DUHA a Česká společnost ornitologická představili výzvu Za zdravou a pestrou krajinu, která v souladu s vědeckými poznatky vyzývá vládu ČR ke změně Společné zemědělské politiky a obnově krajinné struktury, podpoře ekologického zemědělství a lepší péči o půdu.

„Jednání o Společné zemědělské politice a zemědělských dotacích je zatím série zklamání. Původní cíle padají jak domeček z karet a opět se dostáváme k mírnému pokroku v mezích zákona, který však dle vědců a odborníků neřeší akutní problémy, kterým zemědělství čelí. Na špatném nastavení dotací nakonec utrpí nejen zvířata, krajina či půda, ale i zemědělci a my všichni, kteří budeme i nadále muset platit dopady sucha nebo jíst potraviny se zbytky pesticidů. Jsme rádi, že si ministr Toman uvědomuje svou povinnost nepodporovat penězi daňových poplatníků škodlivou

zemědělskou praxi. Dosud tomu tak bohužel převážně bylo a je. Současné nastavení zemědělských dotací je proto potřeba přepsat a podpořit skutečnou změnu, kterou žádají vědci i veřejnost a která pomůže zemědělcům a zdraví krajiny i nás všech,“ říká Martin REXY z Hnutí DUHA.

Tisková zpráva Hnutí DUHA (redakčně upraveno)

Ekologické organizace se spojily za zdravou a pestrou krajinu. Nabízí recepty na hlavní neduhy českého zemědělství

Ekologické organizace spouštějí výzvu Za zdravou a pestrou krajinu, která reaguje na zásadní a dosud nedostatečně řešené problémy zemědělské krajiny. Opírají se přitom o data od mnoha odborníků, kteří se profesně zemědělstvím a zemědělské krajině věnují. Žádají veřejnost i zemědělce o podporu pro řešení, která by vedla k tomu, aby 200 miliard korun v nových zemědělských dotacích krajinu ozdravily a přispěly k návratu pestrého života do krajiny, zlepšení stavu půdy či snížení obsahu reziduí pesticidů v potravinách. Apeluje na politiky, aby vycházeli z dlouhodobých obav českých vědců o naše zdraví, stabilitu zemědělství na venkově i udržitelnost druhově rozmanité přírody v ČR.

Jan Skalík z Hnutí DUHA k motivaci všech tří hlavních organizací zakládajících Koalici za zdravou krajinu říká: "Ročně

ztrácíme až 21 milionů tun ornice a více než polovina půdy je ohrožena erozí. Za posledních 30 let ubyly v zemědělské krajině 2 miliony ptáků. Kvůli klimatické změně vysychají studny a zároveň jsou obce zaplavované přívalovými dešti. Poškození zemědělské půdy jako problém vnímá 86 % Čechů a Češek. Spolu s nimi, vědci i zemědělci se v kampani „Zasadíme se“ chceme zasadit o to, aby budoucnost české krajiny a nás všech, kteří v ní žijeme, byla zdravější.“

Václav Zámečník z České společnosti ornitologické (ČSO) uvedl: *"Bez zvyšování pestrosti krajiny se nepodaří zastavit dosavadní propad druhové rozmanitosti a krajina nebude schopna čelit probíhajícím klimatickým změnám. Součástí otevřené zemědělské krajiny se musí stát nejrůznější prvky na úrovni nejméně 10 % její výměry, jako jsou meze, liniová zeleň, remízky, mokřady, úhory nebo květnaté pásy, které podpoří mizející druhy živočichů a současně přispějí ke snížení rizika eroze a k lepšímu zadržení vody v krajině."*

Martin Rexa z Hnutí DUHA poukázal: *"Ekologické zemědělství, které je vnímáno jako jedno ze zásadních řešení neduhů krajiny a půdy v celé Evropě, protože nahrazuje pesticidy a umělá hnojiva zdravější praxí. I díky tomu je půda plná života, zadržuje více vody a je odolnější vůči erozi. Do roku 2030 je třeba zvýšit rozlohu ekologického zemědělství nejméně na 25 %. V ČR sice ekologičtí zemědělci již hospodaří na 15 % procentech půdy, naprostá většina z toho jsou ale pastviny a louky. V kampani „Zasadíme se“ chceme zasadit o změnu, která nám bude chutnat a umožní důstojný život zemědělcům i zvířatům a zdraví celé krajiny."*

Půdní biolog Ladislav Miko uvedl: *"Zemědělská půda u nás nenávratně mizí zastavováním, a ta, kterou ještě máme, je ohrožena vodní a větrnou erozí, utužením, úbytkem organické hmoty a biologické aktivity. V konečném důsledku se snižuje schopnost půdy zadržet vodu a chránit nás před dopady sucha i povodní. Je třeba pokračovat v prosazování půdoochranných opatření a pozitivní motivaci zemědělců ve správné zemědělské praxi."*

Václav Izák z Nadace Partnerství doplnil: *"Příspěvek k lepšímu stavu zemědělské krajiny může i velká část veřejnosti. Zhruba tři miliony drobných vlastníků půdy dávají svá pole k zemědělskému hospodaření různým zemědělským subjektům. Pokud ve smlouvách se zemědělskými hospodáři nastaví dobré podmínky, podpoří nejen šetrnější zacházení s půdou, ale současně budou lépe pečovat o dlouhodobé udržení hodnoty svého majetku. K tomuto cíli slouží i portál "Rádce pro vlastníky půdy" na stránce www.propudu.cz."*

Výzva Za zdravou a pestrou krajinu navazuje na petici ČSO a ČMMJ "Vraťme život do krajiny", kterou v minulém roce podepsalo přes 56 tisíc lidí. I díky ní Ministerstvo zemědělství ČR omezilo maximální rozlohu monokultur na 30 hektarů. To však stále představuje rozlohu zhruba 50 fotbalových hřišť.

Ekologické organizace s kampaní za požadavky pro přechod k udržitelnému zemědělství přicházejí v době, kdy se na evropské i národní úrovni rozhoduje o rozdělení 200 miliard korun v zemědělských dotacích, které ze Společné zemědělské politiky poplynou do našeho zemědělství mezi roky 2021 a 2027. Na netransparentnost a špatnou kvalitu příprav takzvaného Národního strategického plánu, v němž Ministerstvo zemědělství rozdělení dotací navrhuje, upozornily v minulém měsíci ekologické i zemědělské nevládní organizace ve svých otevřených dopisech.

Společná tisková zpráva NNO

Řízení o umístění dálkového vedení z Temelína se po téměř pěti letech pohnulo z místa. Nový stavební zákon povolování velkých staveb neurychlí

Po téměř pěti letech od podání žádosti firmou ČEPS, a. s., se řízení o umístění dálkového vedení z obce Kočín u JE Temelín do obce Mírovka u Havlíčkova Brodu dalo do pohybu. Ministerstvo pro místní rozvoj totiž dne 16. listopadu 2020 oznámilo, že ve spise jsou nové podklady, k nimž se účastníci řízení mohou do 7. ledna 2021 vyjádřit.

Děti Země ve svých námítkách ze dne 16. listopadu 2017 upozornily na zbytečnost stavby a na absenci řady podkladů. Podle nich ani nový stavební zákon nezajistí významné zkrácení délky povolovacího řízení, jak dokládá právě toto územní řízení, které může probíhat i sedm let.

„Od zaslání našich námitek jsme čekali tři roky, než se územní řízení pohnulo z místa. Proto je absurdní tvrdit, že by nový stavební zákon z dílny ministryně a Ropáka 2019 Kláry Dostálové povolování staveb urychlil na méně než jeden rok. Firma ČEPS, a. s., přitom během pěti let žádost změnilo a má i potíže se závaznými stanovisky, takže Ministerstva pro místní rozvoj postupuje pomalu,“ říká předseda Děti Země Miroslav Patrik.

Řízení se týká umístění vysokonapětového dálkového vedení délky více než 120 kilometrů, které propojí Jihočeský kraj s Krajem Vysočina.

Dosavadní délka řízení a nedostatky žádosti přitom podle Děti Země prokazují, že sliby hnutí ANO o snadném a rychlém získání jednoho velkého povolení pro velké stavby do jednoho roku jsou nereálné, pokud jen územní řízení pro tuto stavbu může probíhat odhadem až sedm let

„Nový stavební zákon je výhodný jen pro investory, neboť účastníci jednoho velkého řízení nebudou mít šanci všechny nutné podklady prostudovat a vyjádřit se k nim. Obdobně i úřady nebudou mít v nastavených krátkých lhůtách možnost řádně posoudit, zda stavba je v souladu se zákonem a v území nedochází k různým nežádoucím střetům, takže úřadům nezbude než ochranu veřejných zájmů jen předstírat,“ upozorňuje Patrik.

Děti Země také připomínají, že když se nové jaderné zdroje nebudou v JE Temelín stavět, neboť přednost získala JE Dukovany, tak je zbytečné toto dálkové vedení umísťovat, povolovat a také stavět.

Ministryně Klára Dostálová získala v červnu 2020 titul Ropák 2019, a to za abnormálně zrychlenou přípravu nového stavebního zákona ve spolupráci MMR s Hospodářskou komorou ČR, čímž došlo k neprůhledné privatizaci legislativního procesu. Návrh zákona totiž snižuje důslednou ochranu různých veřejných zájmů.

Tisková zpráva Děti Země

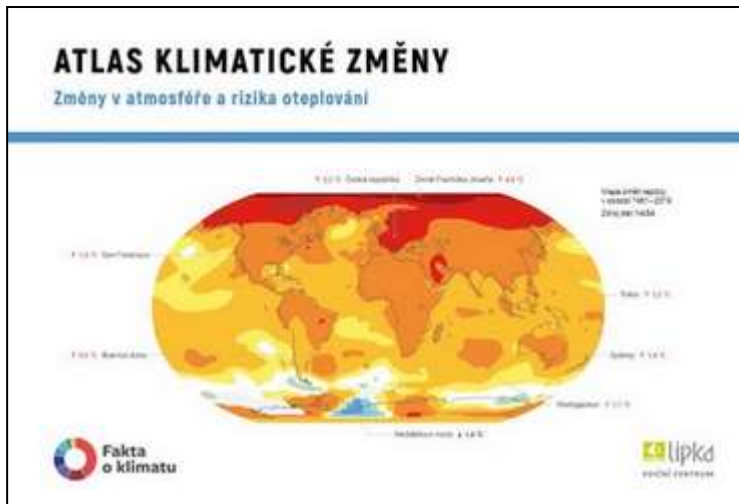
Atlas klimatické změny. Změny v atmosféře a rizika oteplování

Hledáte-li přehledně a srozumitelně podané informace o globální změně klimatu, můžete sáhnout po tomto atlasu, který napsali Ondřej Příbyla, Kristína Zákopčanová, Ondřej Pechník. Najdete v něm např. přehledné schéma klimatické změny, historii výzkumu skleníkového efektu či koncentrace oxidu uhličitého a řadu dalších map, grafů a textů.

„Přáli bychom si, aby se tato publikace dostala do rukou nejen lidem s hlubším zájmem o téma klimatické změny, ale i učitelům a studentům, kteří ji mohou použít jako zdroj informací a dat. Atlas si lze sbalit jako čtení do vlaku, je snadné vzít pár jeho výtisků do výuky a použít ho pro žáky či studenty jako výchozí materiál při práci s různými klimatickými tématy. Ačkoli na sebe jednotlivé texty navazují, snažili jsme se o to, aby zároveň fungovaly samostatně. Za cenu opakování některých informací tak čtenář může otevřít kteroukoliv stránku a začít číst, aniž by příliš postrádal kontext,“ píše v úvodu atlasu Ondřej Příbyla.

Atlas vychází z webu Fakta o klimatu, kde najdete ještě více informací k tématu. Podle vyjádření autorů se chystá nejen jeho aktualizace, ale i další díly. Atlas si můžete zdarma stáhnout na <https://faktaoklimatu.cz/assets/files/atlas-klimaticke-zmeny.pdf>, tištěná verze je zájemcům k dispozici v e-shopu brněnské Lipky (<https://www.lipka.cz/lipka?idk=zbozi93%7C5>).

Jiří Řehounek

Co nás vyjde levněji? Obnovitelná, nebo jaderná cesta?

Přechod k nízkouhlíkové energetice má dvě základní varianty: nahradit stávající zdroje na fosilní paliva obnovitelnými zdroji nebo jadernými elektrárnami. Obě technologie dosud nemohou stávajícím fosilním zdrojům plně konkurovat a výstavba nových projektů je podmíněna podpůrnými schémata typu garantovaných výkupních cen. Například konzultační společnost Bloomberg New Energy Finance nebo analytické oddělení banky Lazard porovnávají, zda vyjde levněji výstavba jaderných elektráren nebo obnovitelných zdrojů. Shrnutí najdete v informačním listu na <https://www.hnutiduha.cz/publikace/co-nas-vyjde-levneji-obnovitelna-nebo-jaderna-cesta>

Hlavní výstupy lze shrnout do následujících bodů:

- V porovnání podle charakteristiky LCOE (Levelized Costs of Electricity), která shrnuje všechny náklady spojené s výstavbou a provozem elektrárny (náklady na investici do výstavby, na palivo,

obsahu, údržbu i likvidaci) vztažené na počet megawatthodin vyrobených za dobu životnosti, vycházejí obnovitelné zdroje jako výhodnější. Pro aktuální projekty ve Velké Británii vychází LCOE pro větrné elektrárny na pevnině na 32 - 50 €/MWh, pro velké solární elektrárny na 51 - 76 €/MWh a pro jaderné elektrárny na 198 – 206 €/MWh.

- Podle analýzy banky Lazard, která parametr LCOE dlouhodobě sleduje pro Spojené státy, jsou LCOE pro velké fotovoltaické elektrárny v intervalu 36 až 44 USD/MWh, pro pevninské větrné elektrárny 29 až 56 USD/MWh a pro jádro 112 až 189 USD/MWh. Posledních deset let odhady LCOE pro slunce a vítr klesají, pro jádro rostou.
- Garantovaná výkupní cena pro obnovitelné zdroje s velkým výkonem (větrné farmy, velkoplošné solární elektrárny) se v posledních letech v Evropě soutěží v aukcích – garanci získá investor, který podá nejnižší nabídku. V Německu skončila únorová aukce v roce 2020 u pevninských větrných elektráren na ceně 61,8 €/MWh, u velkých solárních elektráren na 50 €/MWh.
- V případě jaderného projektu je podpora formou garantované výkupní ceny použita u rozestavěné elektrárny Hinkley Point C ve Velké Británii. Pevná výkupní cena byla stanovena na 92,5 liber za megawatthodinu v cenách roku 2012 se zohledněním inflace (kdyby byla elektrárna spuštěna dnes, tak provozovatel bude reálně inkasovat zhruba 110 liber, tedy cca 122 €, reálná cena v době spuštění elektrárny bude záviset na době výstavby a vývoji inflace) po dobu 35 let.

Tisková zpráva Hnutí DUHA

Brabcův zákon minima

Správy českých národních parků opět před Silvestrem vyzvaly veřejnost, aby respektovala zákon a odpustila si v národních parcích používání zábavní pyrotechniky. Videospot k tématu je k vidění např. zde: <https://www.facebook.com/npsumava/videos/2438089493111922/>.

Tentokrát se přidal k tiskové zprávě také ministr životního prostředí Richard Brabec s tím, že jeho úřad počítá s rozšířením zákazu i na území CHKO: „Z pohledu legislativy by se jednalo o jednoduchou změnu zákona o ochraně přírody a krajiny, doplníme jen zákaz ohňostrojů k zákazům činností v CHKO. Bude to ale samozřejmě politické téma, a bude o tom diskuze, třeba i jestli zákaz nezúžit jen na 1. a 2. zónu CHKO. Ale za nás jsou důvody a přínosy jasné – zákaz bude mít pozitivní vliv na přírodu, na volně žijící živočichy, na ovzduší ve městech a obcích, a už dnes je poměrně jasné, že i s ohledem na domácí mazlíčky by ho uvítala silná většina populace.“

Diskuse o tématu již samozřejmě probíhá dávno a netýká se jen území CHKO. Také mnoha lidem, kteří

nežijí v národních parcích nebo CHKO, silvestrovský hluk vadí, budí jim děti a plaší domácí mazlíčky. Také ve městech a ve volné krajině mimo velkoplošná chráněná území žijí volně živočichové, které rachejtla a petardy stresují nebo mohou zavinit jejich smrt. Takže směle do politické diskuse o zákazu či omezení zábavní pyrotechniky, v níž území CHKO by mělo být nutným minimem, nikoli všestranně přijatelným kompromisem

Jiří Řehounek

Více o negativních vlivech ohňostrojů najdou zájemci na webu Stop petardám (<https://www.stop-petardam.cz/>).

Zhůřská telenovela

Mnohé z ochranářských caus (nejen) na jihu Čech už připomínají počtem dílů argentinskou telenovelu. Jednou z nich se již stává urputná snaha podnikatele Romana Kreuzigera postavit si dům (nebo domy) na místě zaniklé osady Zhůří na Šumavě. Je třeba mu přiznat, že postupuje systematicky. Koupil pozemky, obšlápl si územní plán Rejštejna, který zastupitelstvo přijalo nezákonně (leč platí), zkusil záměr prosadit v procesu EIA. V něm sice narazil, ale nevzdal se. Svůj záměr zmenšil a předělal, aby nemusel znovu podstoupit proces EIA, a požádal Správu NP Šumava o výjimku z ochranných podmínek zvláště chráněných druhů živočichů. Konkrétně pro stavbu skromného domu o kapacitě 22 obyvatel a několika doprovodných staveb. Dům samotný má stát částečně na půdorysu jednoho ze zbořeníšť, které zde zůstalo po zaniklé osadě Zhůří.

Výčet druhů, které by mohl záměr negativně ovlivnit, je vskutku impozantní a zahrnuje ikonické druhy šumavské přírody, jako jsou tetřev hlušec, tetřívka obecná, jeřábek lesní, skřivan lesní, perleťovec mokřadní, stěvlík Ménetriesův nebo běloprstka bělavá. Proto najal investor firmu Ekopontis, která mu pro účely správního řízení zpracovala sáhodlouhý text o tom, jak dotčené druhy výstavba na Zhůří nejenže nepoškodí, ale dokonce jim ještě prospěje. Při čtení by člověk mohl lehce získat dojem, že chránění živočichové denně demonstrují před správou NP za urychlenou výstavbu páně Kreuzigerova domu.

Autoři pojednání dokonce našli hned několik veřejných zájmů, které výstavba na Zhůří naplní a převáží tak veřejný zájem na ochraně přírody. Mimo jiné jde o udržování zhůřského bezlesí mozaikovou sečí (to by bez nového domu určitě nešlo), zamezení nezákonného chování návštěvníků (prý tam dělají pikniky) nebo vymahatelnost práva (např. nezákonně přijatého územního plánu, že?) a právo na užívání soukromého majetku (stavět cokoli a kdekoli). Pravým „majstrštykem“ elaborátu je pak veřejný zájem „kulturní a duchovní“, u něhož firma Ekopontis neočekává nic menšího, než přínos pro česko-německé usmíření. Konkrétně o zástavbě na Zhůří uvádí, že se stane „významným veřejným symbolem pro vzájemné odpuštění a umožnění dalšího rozvoje vztahů sousedních národů“.

Calla ve svých připomínkách samozřejmě novou zástavbu na Zhůří za veřejný zájem nepovažuje. Podle našeho názoru se jedná o soukromý zájem soukromého investora postavit si obytný (nebo rekreační) objekt v luxusních kulisách národního parku. Nové stavby by vnesly do zdejší přírodovědně unikátní bezlesé enklávy dosud neexistující nebo výrazně utlumené negativní vlivy. Jde především o zvýšenou přítomnost lidí a motorových vozidel (možná i psů), rušení citlivých druhů (včetně večerních a nočních hodin), světelný smog nebo možnost havárií či úniků toxických látek (jako možnost vytápění se uvádí LTO). Jako třetíku na dortu už berme fakt, že stavba je v rozporu i s aktuálním zněním (nezákonně schváleného) územního plánu, na který se investor odvolává. V něm se totiž píše o ekofarmě jako jediném přístupném využití enklávy na Zhůří. Posuzovaný objekt je však ekofarmou jen podle jména, neboť nemá vykazovat žádnou zemědělskou produkci.

Nikoho asi nepřekvapí, že Calla jako účastník správního řízení navrhla záměr zamítnout a zachovat zhůřské bezlesí v současném stavu. Ať už správa rozhodne jakkoli, další díly zhůřské ságy na sebe určitě nenechají dlouho čekat.

Jiří Řehounek

Obrovský úspěch – poprvé v Česku se podařilo odchytit a označit vlka. Telemetrický obojek nosí šumavská vlčice

Vědcům z České zemědělské univerzity (ČZU) společně s odborníky ze Správy Národního parku Šumava se podařilo nasadit telemetrický obojek divokému vlku. Zhruba tříletá, třicetikilogramová samice je tak prvním českým vlkem obecným, jehož pohyb bude přesně monitorován.

„Je to opravdu veliký úspěch. Odchytit divokého vlka v žádném případě není jednoduchý úkol. Je to velmi inteligentní zvíře, které dokáže snadno objevit skrytou past a systematicky se jí vyhýbat,“ vysvětluje vedoucí výzkumného projektu Aleš Vorel z ČZU.

„Odchyt vlků ve volné přírodě patří mezi nejtěžší úkoly v terénní ekologii. V našem případě zahrnoval přístup jak staré traperské postupy stejně tak jako využití nejmodernějších technologií. S přípravami nám pomáhalo několik vědeckých skupin z Evropy, USA i Kanady,“ doplňuje další člen odchyťového týmu Jan Horníček z ČZU.

Odchyt, včetně příprav na něj, probíhal několik měsíců. Na území NP Šumava bylo pak rozmístěno několik desítek odchyťových zařízení. Pasti byly pod neustálým dohledem dvou sledovacích systémů, po zachycení jakéhokoli pohybu mohl odchyťový tým být v místě odchyty do několika minut. Součástí týmu byli též zkušení veterinární lékaři Lukáš Pavlačík a Hana Horáková.

„Nakonec se podařilo odchytit zdravou, zhruba tři roky starou samici, vážící 30 kilogramů. Okamžitě po odchyty byla vlčice uspána a byl jí nasazen telemetrický obojek. Po nutných měřeních, vážení, odběru genetického materiálu, který bude ještě zkoumán, se úspěšně probudila z anestezie a vrátila se do bezpečí teritoria své smečky. Aktuálně se vlčice, dle velkého množství prvních záznamů z obojku a dalšího průzkumu, pohybuje opět spolu s dalšími členy smečky,“ popisuje podrobnosti odchyty Jan Mokřý z NP Šumava.

Na Šumavě se vlci sporadicky objevovali v nedávné historii. Až kolem roku 2016 zde vzniklo trvalé osídlení. To vytvořil smíšený evropský pár, k samci prokazatelně pocházejícímu z Itálie se přidala samice, jejíž původ je z populace na pomezí Polska a Německa.

„Vytvoření smečky jsme zaznamenali v polovině roku 2017. Rozmnožování se potvrdilo i letos, kdy jsme zaregistrovali také vytvoření druhé vlčí smečky na území Šumavy a Bavorského lesa. Je možné, že odchytená samice je potomek zmíněných rodičů, tvořící základ první šumavské smečky,“ říká Oldřich Vojtěch z NP Šumava.

Odchyt a osazení vlka obojkem je velkým přínosem ve studiu ekologie tohoto navracejícího se druhu. Přínos záznamů o pohybu vlků přinese přesná data o tom, jak vlci v naší krajině fungují, kde tráví většinu času, jak často a kam chodí lovit.

„Zároveň budou údaje z obojku významné i z ochránářského pohledu, data mohou například dokládat, jaký podíl času vlci věnují návštěvám farem s hospodářskými zvířaty ve srovnání s lovem volně žijící kořisti. Návrat vlka zároveň doprovází značné množství fám a fake news. Přesná telemetrická data jasně ukážou, co je

skutečná pravda a co jsou pouze legendy, které si s sebou nese lidská společnost po staletí,“ komentuje úspěch Aleš Vorel.

Hlavní kořistí vlků je především mnohde přemnožená spárkatá zvěř, která způsobuje citelné škody lesníkům i zemědělcům. Ta tvoří 98 % vlčího jídelníčku. Pro údržbu krajiny má neoddiskutovatelný význam také chov hospodářských zvířat. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, proto připravila Program péče o vlka, který popisuje kroky, jak snížit konflikty, která návrat vlků do naší krajiny přináší. AOPK ČR také spolupracuje s chovatelskými svazy, připravila standardy pro zabezpečení stád, pomáhá s administrací dotací, prosadila navýšení kompenzací za škody. Všechny informace soustřeďuje na webové stránce www.navratvlku.cz.

V současnosti se v ČR nachází nebo sem zasahuje okolo 18 vlčích teritorií. Populace vlků v posledních letech vzrůstá zejména s expanzí populace z německo-polského pomezí. Zdrojem vlků ve střední Evropě jsou i slovenské Karpaty. Telemetrický výzkum vlků probíhá i v sousedních zemích několik označených vlků běhá v Sasku nebo sousedním Rakousku. Pikantní je, že jeden v Rakousku označený vlk přeběhl až na Karlovarsko, kde v letošním roce vytvořil nové teritorium.

Tisková zpráva Správy NP Šumava (redakčně upraveno a kráceno)

Odborníci slaví – na Šumavě objevili další vymizelé druhy brouků

Šumavská příroda nepřestává překvapovat. Po loňském znovuobjevení kornatce velkého, bezobratlého živočicha, který byl na území národního parku popsán naposledy před rokem 1910, se letos entomologům podařilo registrovat populace dvou vzácných brouků – trnoštítce horského a tesaříka javorového.

„Oba brouci ať je to trnoštítec nebo tesařík javorový, jsou nesmírně vzácní a my jsme si dlouho mysleli, že na Šumavě je po nich veta. Tesařík javorový byl naposledy zaznamenán na Železnorudsku v roce 1946, o trnoštítci jsme sice kusé informace měli, stav populace jsme však neznali,“ informuje náměstek ředitele Správy NP Šumava Martin Starý.

Tesařík javorový je horským druhem. Jeho životní cyklus je spojený s javorem klenem. Tesaříci typicky kolonizují stromy poškozené lavinami (Jeseníky, Slovensko), na Šumavě využívají stromy poškozené ledovkou, prasklé stromy mrazem nebo jinak mechanicky poškozené stromy. V jeho dřevě a pod kůrou larvy prožírají chodbičky a dospělí brouci za slunných odpolední pobíhají po kmenech a poletují v korunách. Proto je nutné javory kleny v porostech i mimo ně ponechávat.

„V případě tesaříka javorového nehovoříme jen o nějakém náhodném výskytu. Díky cílenému průzkumu entomolog Lukáš Skořepa z jihočeské Peče v letošním roce našel hned několik lokalit s četnými pobytovými stopami tohoto brouka a v letních měsících pozoroval jeho rojení, což ukazuje na přítomnost silnější populace,“ říká Vladimír Dvořák ze Správy NP Šumava, který se monitoringem bezobratlých na území národního parku a CHKO zabývá.

Trnoštítec horský je náš nejvzácnější brouk. Jde o glaciální relikv, který se zde vyskytoval už v průběhu starších čtvrtohor. Až tři centimetry velký brouk je tzv. pralesní specialista, který je vázaný na mrtvé

dřevo, a to ve velkém množství a na velkém prostoru. To znamená, že trnoštítec horský není schopný dlouhodobě přežít v nějakých omezených rezervacích. Navíc je docela vybíravý, potřebuje velké padlé kmeny, zlomy, pahýly smrku či borovice.

„V současnosti víme o třech nových lokalitách, kde se vyskytuje ve větším počtu. Přitom jsme na počátku mapování výskytu tohoto brouka, ale už nyní se dá říci, že trnoštítec se objeví na dalších místech, protože díky velkému množství odumřelého dřeva se stále rozšiřuje jeho biotop. Šumavská populace tak představuje životaschopnou a ve střední Evropě, mimo Alpy, asi jedinou prosperující populaci tohoto vzácného druhu,“ vysvětluje Vladimír Dvořák.

V letošním roce probíhal také intenzivní monitoring kornatce velkého. Tento brouk byl na dnešním území Národního parku Šumava naposledy registrován v roce 1905 a 1907, následně pak v roce 2018. Už loňské nálezy v oblasti Želnavska a Stožecka dávaly tušit, že současná populace tohoto brouka bude patřit mezi opravdu významné.

„A to se potvrdilo, výskyt kornatců registrujeme na několika desítkách lokalit. Nutno dodat, že monitoring kornatce v letošním roce probíhal přeshraničně, na celém území obou Národních parků. I díky tomu máme nyní k dispozici velmi dobré údaje, které aktuálně ještě zpracováváme společně s kolegy z Národního parku Bavorský les a Entomologického ústavu Akademie věd ČR,“ uvádí Vladimír Dvořák.

„Věřím, že oba druhy budou na Šumavě zastoupeny v podobně silných populacích, jako kornatec velký. Je totiž evidentní, že tak jako v případě jiných druhů hmyzu, funguje Šumava se svou rozlohou a hlavně pestrou nabídkou biotopů zahrnující bezzásahová území a území s přírodě velmi blízkým a šetrným managementem, jako Archa Noemova, zachovávající hmyzí pestrost pro budoucí generace,“ zakončuje ředitel Správy NP Šumava Pavel Hubený.

Tisková zpráva Správy NP Šumava (redakčně upraveno a kráceno)

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Najít oříšek může být oříšek

Všechny učebnice uvádějí plod lísky jako typický příklad oříšku, tedy suchého nepukavého plodu s tvrdým oplodím, s nímž není srostlé osemení. Pokud však hledáte další příklady oříšků, může to být docela oříšek.

Naše soudružka učitelka na prvním stupni si vypomohla vlašským ořechem. Když si však představíte plod ořešáku na stromě, musí vám být jasné, že pedagog nemá vždycky pravdu. Ořešák má totiž peckovice, v nichž vlašský ořech hraje roli pecky (a jádro je semeno). Také

kokosový ořech je vlastně jádro peckovice, zatímco kešu se dobývá z nažky, para z tobolky a burák z lusku.

Na úvodní příhodu s oříškem jsem si vzpomněl, když jsme se nedávno s dcerou učili přírodovědu. V elektronické verzi učebnice jsme se pokoušeli neúspěšně přemístit vlašský ořech do ošatky s cedulkou peckovice. Zato když jsme zkusili ošatku „oříšek“, šlo to hladce. Některé omyly prostě procházejí napříč generacemi.

Jiří Řehounek

PS: Až budete s dětmi hledat příklad oříšku (kromě lískového), pak zkuste plody lípy. Zná je každý a jsou to docela jistě opravdové oříšky.

V dětských rukavicích se našly chemikálie narušující hormonální systém i potenciální karcinogeny

Testy prokázaly rizikové látky u dvou párů zimních rukavic pro děti, které nechal zanalyzovat spolek Arnika. Rukavice značky Lewro PINO a REUSCH FRANKY R-TEX XT MITTEN obsahovaly fluorované látky PFAS poškozující hormonální a imunitní systém. U druhé značky rozbor navíc odhalil celosvětově zakázanou chemikálii PFOA, která přispívá ke vzniku rakoviny. Obě látky zajišťují nepromokavost textílie, existují však bezpečnější alternativy. Rodiče by měli před Vánoci dávat větší pozor, co nakupují, a k ověření bezpečnosti používat mobilní aplikaci [Scan4Chem](#), která na přítomnost rizikových látek upozorní po načtení čárového kódu.

“Samotné rukavice nejsou bezprostředně nebezpečné. Chemikálie s podobnými zdravotními účinky však obsahuje široká škála dalších výrobků a děti jsou jim vystaveny neustále. Rodiče by proto měli zvážit nákup bezpečnějších produktů,” říká Jitka Straková z Arniky.

Zateplené a nepromokavé rukavice patří k nejčastěji kupovaným doplňkům před nástupem zimy. Konce rukavic nezřídka končí v dětských ústech. Oba testované páry jsou na trhu běžně dostupné a náhodně byly zakoupeny v obchodní síti Sportissimo. S velkou pravděpodobností lze předpokládat, že se fluorované sloučeniny najdou u podobných výrobků dalších značek.

“Fluorované látky nejsou v textilu nepostradatelné. Důkazem jsou výrobci, kteří dobrovolně od používání těchto chemikálií upouští. Patří mezi ně švédské značky IKEA, Lindex, H&M, dánská COOP, německá Vaude nebo francouzská L'Oreal,” říká Sarah Ožanová z Arniky.

Problém se netýká pouze výrobků na českém trhu. Fluorované látky se našly v outdoorovém oblečení, dětských rukavicích, kombinézách, sportovním textilu, botách a sportovním vybavení na území celé Evropy. Legislativa za regulací zmíněných látek značně pokulhává. Evropská komise však udělala velký krok vpřed, když nedávno přijala chemickou strategii a zavázala se k postupnému odstraňování fluorovaných sloučenin ze zboží. Změna navazuje na zákaz více než 30 dalších karcinogenních látek evropskou legislativou.

Rozbory byly provedeny v laboratoři Ústavu analýzy potravin a výživy a zkoušky přítomnosti fluoru v Centrálních laboratořích na VŠCHT v Praze.

Tisková zpráva Arniky

V deseti krajích se podél silnic převážně kácelo

Tři vykáčené stromy loni nahradily jen dvě sazenice. Na území celé republiky stromů podél cest dlouhodobě ubývá a mizí tak levná a účinná ochrana před extrémními teplotami, suchem a prachem i naše historické dědictví. Boj proti klimatické změně systematickou výsadbou a údržbou stromů kolem silnic zůstává pouhým slibem vlády bez reálných výsledků.

“Stromy z české krajiny mizí a není proto divu, že lidem kácení stále více vadí. Stromy nám pomáhají chladit vzduch a zadržovat vodu, což v době s extrémními výkyvy počasí potřebujeme jako sůl,” říká Marcela Klemensová z Arniky, expertka na ochranu stromů a alejí.

Krajské správy silnic napříč republikou v roce 2019 pokácely podél silnic 19 214 a vysadily 12 085 sazenic, ne vždy na stejném místě. Pouhých 37 % z celkového počtu sazenic silničáři vysázeli na místě kácení. Loni na tom byl nejlépe Liberecký kraj (vysazeno 2562 stromů, pokáceno 550) a nejhůře Zlínský (136 nových stromků nahradilo 967 vykáčených).

Trend se od roku 2003 navzdory různým slibům politiků a příslušných ministerstev, dotačním programům na ochranu krajiny a krátkodobým pozitivním výkyvům nemění.

Statistiky výsadby a kácení alejí podél cest v České republice za rok 2019

Kraj	Vykáceno	Vysazeno	Poměr	
Liberecký	550	2 562	1 : 4,7	sázení výrazně převažuje
Středočeský	491	1 250	1 : 2,6	
Ústecký	446	560	1 : 1,3	
Moravskoslezský	791	578	1,4 : 1	kácení převažuje
Olomoucký	1 401	1 021	1,4 : 1	
Plzeňský	1 714	1 148	1,5 : 1	
Jihomoravský	898	557	1,6 : 1	
Vysočina	3 245	1 833	1,8 : 1	
Královéhradecký	1 888	640	3 : 1	kácení výrazně převažuje
Jihočeský	4 043	1 179	3,4 : 1	
Pardubický	2 131	483	4,4 : 1	
Karlovarský	649	138	4,7 : 1	
Zlínský	967	136	7,1 : 1	
Celkem	19 214	12 085	1,6 : 1	

Podrobné statistiky najdete na <http://aleje.org/pro-uredniky-a-spravce/statistika-kaceni>

Vzrostlé a pravidelně udržované stromy podél silnic v krajině přitom potřebujeme. Vozovky i krajinu jednoznačně chrání před horkem, silnými poryvy větru, sněhovými jazyky, snižují prašnost, během

přivalových dešťů zadržují vodu a zpevňují zem. Správně vysazované a udržované stromy podél silnic tak jednoznačně zmírňují důsledky extrémních výkyvů počasí. V našich sídlech také významně zvyšují kvalitu bydlení.

Vládní dokument Národní akční plán adaptace na změnu klimatu od roku 2017 dává Ministerstvu životního prostředí a Ministerstvu dopravy za úkol zpracovat metodický pokyn údržby a rozvoje doprovodné funkční zeleně podél silnic a železnic ve vztahu k adaptaci na změnu klimatu. Plnění povinnosti je natolik pomalé, že k zásadní změně v dohledné době jen tak nedojde. Nadějí pro stromy v krajině jsou proto samosprávy obcí a aktivní občané, kteří stále častěji berou výsadbu a ochranu stromů nejen u silnic do vlastních rukou.

Stromy jsou součástí krajiny a měst, ve kterých žijeme.

Žádné oficiální statistiky o kácení a výsadbě alejí podél silnic na celostátní úrovni neexistují. Souhrnné přehledy proto od roku 2003 zpracovává spolek Arnika dotazováním u jednotlivých krajských správ údržby silnic. Přesto jsou statistiky neúplné a chybí informace, jak jsou nové výsadby úspěšné nebo kolik stromů vysázených u silnic před deseti lety zdárně prospívá.

Tisková zpráva Arniky

Z ĎÁBLÍKOVA ARCHIVU

První číslo zpravodaje Ďáblík mohli naši členové a přátelé spatřit v říjnu 1999. Zpočátku vycházel jen čtyřikrát do roka, jak se sami můžete přesvědčit [na stránce](#), kde pro Vás máme všechny. Se začátkem vydávání již třetí stovky Ďáblíka jsme se rozhodli zabrousit do tohoto archivu a po dvaceti letech vytáhnout na světlo články představující, co nás tehdy těšilo i trápilo a představit Vám skrze jejich texty i naše bývalé kolegyně a kolegy. Někdy možná překvapí podobnosti dění s dneškem, či jak se některé záležitosti táhnou téměř přes celou lidskou generaci.

Úhořové karbanátky

Tak nějak možná říkají masožraví ptáci a další konzumenti zbytkům, které vyplavuje výtokový kanál od turbín nádrže Lipno 1 (to je ta velká nazývaná šumavské moře, Lipno 2 je pod ní u Vyššího Brodu). Podle

uskutečněných studií a průzkumů je zde každoročně turbínami usmrceno 18 905 kg ryb a to ze 76 % úhoř, ze 14 % okoun, ze 4 % kaprovité ryby a zbytek ostatní druhy. Příčinou jsou nedostatečná technická opatření zabráňující průchodu ryb do vtokového kanálu na turbíny, ale také fakt, že úhoř byl rybáři do Lipna uměle vysazen pro ukojení jejich zálib. Právě Český rybářský svaz již roky vede

s provozovatelem hydroelektrárny ČEZem spory a žádá nápravu nebo úhradu škod. Až v posledních měsících dostal vývoj spád, protože byl dokončen průzkum, ČIŽP zahájila řízení, jehož byla Calla účastníkem a uložila ČEZu pokutu 300.000,- Kč. Na odvolání ji ale územní odbor MŽP zrušil a věc je tam kde byla na počátku. Ochota ČEZu věnovat něco ze svých milionových zisků z prodeje lipenské elektřiny

(minimálně 100 milionů korun), alespoň na realizaci hustějších česlí a elektronických odpuzovačů, je nulová. Tím méně na nějaké uspokojivější řešení.

Na rozdíl od Českého rybářského svazu nevnímáme likvidaci ichtyofauny jako hospodářskou škodu, ale jako usmrcování živých organismů. Řešení by tedy mělo být v režimu zákona č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Podporujeme prioritně realizaci dostupných technických opatření na nátok do turbín, která by dostatečným způsobem zabránila průchodu ryb včetně úhořů a dále instalaci odpuzovačů. Konečný cílem by dle našeho názoru mělo být úplné zprůchodnění Vltavy pro migrující druhy ryb, jakkoliv se dnes tento cíl zdá neuskutečnitelný. Že je to možné, ukazují příklady v Evropě i v USA. Díky snaze NPR Šumava bude do několika let i horní tok Vltavy zprůchodněn až po Lipno I. Poté bude zapotřebí vyřešit problém, kterak zprůchodnit takové mohutné vodní dílo, kterým je hráz nádrže. Věříme, že řešení bude nalezeno. O financování by se měly podělit všechny zúčastněné strany tj. správce povodí, provozovatel elektrárny, orgány ochrany přírody i rybáři.

Edvard Sequens, vyšlo v červnu 2000 v Ďáblíku č. 4

ZAOSTŘENO ENVIROSKOPEM

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Studánka na Svákově (lat: 49.2655, lon: 14.6894)

Vrch Svákov rovná se nádherný les, studánka pro osvěžení, kaple k rozjímání, pozůstatky mohutného hradiště i rozhledna. Co více si přát od jediné vycházky?

Studánka je velmi starým pramenem, což dokazuje erozní rýha, kterou vyhloubila voda ze studánky do svákovského kopce. Již v roce 1763 dal vedle pramene rakouský generál Jan Theodor Rouvroy vystavět dřevěnou kapličku s obrazem bohorodičky jako poděkování za zázračné uzdravení své ženy, která kvůli vysoké vlhkosti brzo zchátrala. S výstavbou nové kaple začal jeden soběslavský měšťan. Později ji nahradil zděný kostelík Panny Marie Bolestné.

Historie Svákova je mnohem starší. Archeologický výzkum ukázal, že místo bylo obýváno už ve druhém tisíciletí před Kristem v době bronzové. Na zdejších hradišti sídlili Keltové i Slované z kmene Doudlebů. Mohutné hradiště, které zaniklo obrovským požárem v 10. století, dnes připomíná obranný obloukový val vysoký až 8 metrů a příkop široký 20 metrů. S existencí velkého hradiště souvisí i výskyt mohylových pohřebišť v okolí.

Rozhledna na Svákově se stavěla od dubna do července 2014. Je třípatrová se čtvercovým půdorysem,

má vyhlídkovou plošinu ve výšce 10 metrů, odkud je krásný výhled na Soběslav, údolí Lužnice a Choustrník s kopečky Křemešnické vrchoviny.

Časová náročnost: 2 hodiny

Povaha terénu: Mírně svažité terén, upravené nezpevněné lesní cesty, vhodné pro kočárky i kola.

Dostupnost: Svákovská studánka je dostupná z města Soběslav po žluté turistické značce. Při cestě autem je možné zaparkovat buď ve městě či např. u mostu přes Lužnici a vydat se po žluté značce. Pokud se chcete dostat co nejbližší, můžete zaparkovat na začátku svákovské lesní cesty u silnice ze Soběslavi na Nedvědice.

Odkaz na lokalitu na stránce Enviroskopu najdete zde: <http://www.enviroskop.cz/?studanka-na-svakove>

Vybrali pro vás Romana Panská a Edvard Sequens

Jihočeský kraj

Projekt Enviroskop je podpořen Jihočeským krajem.

POZVÁNKY NA AKCE

Calla vás srdečně zve na besedu

***Tak ty bys chtěl chodit
krajinou?***

**Se zooložkou Simonou Polákovou
(Fórum ochrany přírody)**

Kouskujeme krajinu, jak nám to vyhovuje. Liniové stavby mohou pro jiné druhy živočichů představovat smrtící past, ale někdy i životní příležitost. Jak z toho pro přírodu vytěžit co nejvíc?

V úterý 19. ledna 2021

od 17:30 hodin

Forma besedy bude upřesněna. Předpokládáme spíše online (sledujte náš web a včas se dozvíte více).

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice

Hnutí DUHA, místní skupina České Budějovice Vás zve na besedu

Co přinese nová odpadová legislativa lidem?

s Ing. Ivo Kropáčkem z Hnutí DUHA

v úterý 22. prosince 2020

od 18.30 hodin

Hnutí DUHA

- beseda se bude konat on-line na tomto odkazu:

<https://zoom.us/j/92804087881?pwd=THYvZTJDT2tCYytwWHVLeLA3cllFdz09>

Tato akce je spolufinancována statutárním městem České Budějovice v rámci sítě Krasec

PTAČÍ HODINKA 8.-10. LEDNA 2021

<https://ptacihodinka.birdlife.cz/>

❖
❖ **ORNITOLOG NA DRÁTĚ –
online pořad České společnosti
ornitologické**

13. DÍL: **JAK PTÁCI PŘEŽÍVAJÍ ZIMU**

STŘEDA 13. LEDNA OD 17:30

Podrobnosti a záznamy již odvysílaných dílů na <https://www.birdlife.cz/ornitolog-na-drate/>.

Vážení čtenáři,

děkujeme za Vaši přízeň. Přejeme Vám šťastné vánoční svátky a těšíme se na shledání v roce 2021.

Redakce Ďáblíka

Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla poslejte do 11. ledna 2021 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru Ďáblíka, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře. Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!